

O globalnym kryzysie demokracji mówi się już od kilku lat. Istotna popularność skłócającej obywateli polityki populistycznej, rosnąca skłonność do wyrażania poglądów ekstremistycznych, nienawiść wobec mniejszości oraz coraz większe zniechęcenie do angażowania się w losy kraju wśród części obywateli – to zjawiska dotyczące wielu państw europejskich. Przynajmniej część z wymienionych tu zjawisk możemy zaobserwować także w Polsce. Dlaczego niektórym z nas bliskie są postawy demokratyczne, podczas gdy inni coraz bardziej odwracają się od demokracji? Czy rolę w tych procesach może odgrywać sposób, w jaki postrzegamy samych siebie?

Celem naszego projektu jest udzielenie odpowiedzi na wyżej wspomiane pytania w oparciu o analizę jednej z kluczowych zmiennych z dziedziny psychologii osobowości, jaką jest narcyzm (rozumiany jako forma samooceny charakteryzująca się wysokim poczuciem ważności i roszczeniem sobie prawa do specjalnego traktowania).

Łącząc psychologię polityczną i osobowości, pragniemy:

- (1) sprawdzić jakie formy narcyzmu mogą odpowiadać za postawy i wybory antydemokratyczne (np. poparcie dla poglądów radykalnych lub wyrażanie wrogości wobec osób, które mają poglądy odmienne od naszych);
- (2) zbadać jaki kontekst psychologiczny może sprawić, by relacja między narcyzmem, a postawami antydemokratycznymi została wygaszona (np. wzmocnienie zaufania interpersonalnego/obniżenie społecznego cynizmu);
- (3) zrozumieć, jaki wpływ na fluktuacje w stanach narcystycznych może mieć określony (np. antydemokratyczny czy autorytarny vs. demokratyczny) kontekst polityczny.

Nasz projekt pozwoli zaobserwować i opisać niuanse związane z relacjami między różnymi typami narcyzmu (**antagonistycznym, neurotycznym, wspólnotowym i sprawczym**), a stosunkiem do demokracji. Zakładamy, że nie wszystkie formy narcyzmu muszą wiązać się z negatywnym stosunkiem do demokracji, która wymaga nie tylko własnej aktywności obywatelskiej, ale przede wszystkim akceptacji dla aktywności innych osób, które nie zawsze współdzielą z nami przekonania czy poglądy polityczne. Mając na uwadze, że poparcie dla demokracji wymaga poczucia bezpieczeństwa w relacjach z innymi i otwartego nastawienia do innych, przewidujemy, że negatywny stosunek do demokracji cechować będzie przede wszystkim narcyzów antagonistycznych (charakteryzujących się arogancją, psychologiczną defensywnością i chęcią krzywdzenia innych) oraz neurotycznych (charakteryzujących się niskim poczuciem psychologicznego bezpieczeństwa i ogromnym wyczuleniem na bodźce zagrażające Ja). Narcyzi sprawczy (skoncentrowani na sobie i własnych osiągnięciach) i komunalni (chcący uchodzić za altruistycznych i pomocnych) powinni przynajmniej w pewnych okolicznościach wykazywać się postawami wspierającymi demokrację. W dalszych krokach sprawdzimy, jak wzmocnić postawy demokratyczne/osłabić antydemokratyczne u różnych typów narcyzów oraz czy możliwe jest, że obcowanie z demokratycznym (vs. antydemokratycznym) kontekstem politycznym może prowadzić do fluktuacji w stanach narcystycznych. Na przykład, zakładamy, że ekspozycja na autokratyczne normy może prowadzić do wzrostu antagonistycznego i neurotycznego stanu narcystycznego.

Czy narcyzm zawsze musi iść z negatywnymi skutkami na arenie politycznej? Co można zrobić, żeby tym skutkom przeciwdziałać? A może pewne systemy polityczne mają większy (vs. mniejszy) potencjał we wzmacnianiu (osłabianiu) w nas narcystycznych tendencji? Na te pytania odpowiemy realizując nasz projekt. O wynikach projektu będziemy zaś informować na stronie internetowej naszego zespołu: <https://psychopol.psych.pan.pl/pl/> oraz w mediach społecznościowych: <https://www.facebook.com/psychpollab> .